

1 § Information från regeringen om konflikten mellan Georgien och Ryssland

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Folkkräkten är en avgörande utgångspunkt för varje ansträngning att bygga en varaktig fred. I Europa har vi all anledning att utgå från de principer som lades fast i slutakten från den europeiska säkerhetskonferensen i Helsingfors 1975. Europeiska rådets extra möte i Bryssel i går underströk på nytt den vikt vi gemensamt fäster vid den.

Låt mig kort återge några av de viktigaste principerna i det dokumentet.

- Alla stater har rätt till territoriell integritet, frihet och politiskt oberoende.
- Alla staters gränser är okränkbara.
- Principen är att gränser kan ändras men bara i överensstämmelse med internationell lag och genom överenskommelser.
- Alla stater måste avstå från användning, eller hot om användning, av våld riktat mot den territoriella integriteten eller den politiska självständigheten hos någon stat.
- Inga omständigheter, såvida de inte ges uttryckligt stöd i FN-stadgan, får åberopas för att motivera hot om eller användning av våld i strid mot denna princip.
- Alla konflikter ska lösas med fredliga medel.
- Alla stater ska avstå från varje form av väpnat ingripande eller hot om sådant ingripande i en annan stat.

Det finns all anledning att rikta skarp kritik mot den ömsesidiga upptrappningen av våld i Sydossetien liksom det georgiska beslutet att sent den 7 augusti inleda en större offensiv i området. Men ingenting av detta gav Ryssland någon rätt att ta till massivt militärt våld mot Georgien på det sätt som skedde.

Att såväl denna aggression som det ryska erkännandet av Sydossetien och Abchazien som därefter följde utgör klara och entydiga brott mot de grundläggande principer för umgänget mellan stater i Europa som jag nyss återgett är tydligt och uppenbart.

Därmed är det också självklart att vi har reagerat mycket tydligt på det som skett. Att inte göra det hade varit att försvaga de principer på vilka varje varaktig fred i Europa måste byggas.

Självklart måste varje konflikt sättas in i sitt historiska sammanhang. I början av 1990-talet accepterade den dåvarande ryska ledningen de dåvarande sovjetiska republikernas rätt till självbestämmande inom de gränser som då rådde. Dessa gränser var inte alltid etniska gränser, men beslutet att acceptera dem var ett beslut som besparade detta stora område mycket av den blodspillan som dessvärre kom att drabba en annan del av Europa.

I Kaukasus utbröt dock en serie av konflikter. Men strävan har hela tiden varit att lösa dem alla – kring Nagorno-Karabach, Tjetjenien, Abchazien och Sydossetien – inom ramen för respekten för berörda staters territoriella integritet. Det har intill nu rått enighet om att varje frågande av denna princip skulle skapa allvarliga risker för framtiden. Jag säger detta också för att betona allvaret i det ryska beslutet att överge denna princip genom beslutet att erkänna Abchazien och Sydossetien som självständiga stater.

Till den övergripande bilden hör också den spänning som sedan slutet av 2003 kommit att uppstå mellan ett Ryssland som slagit in på en mer auktoritär politisk kurs och ett Georgien som också som en följd av ett successivt hårdare ryskt tryck slagit in på en allt tydligare västlig kurs och gjort stora demokratiska framsteg. Ett konkret uttryck för effekten av detta allt hårdare tryck var när cirka 80 procent av georgierna vid en folkomröstning tidigare i år uttalade sig för sitt lands medlemskap i Nato.

Denna spänning kom att successivt trappas upp under de senaste månaderna. Kanske kan detta konfliktskedes början dateras till det ryska presidentdekretet från den 16 april som skulle bana vägen för en successiv absorption av de bägge georgiska konfliktregionerna i Ryssland.

Stegen i den upptrappning som därefter följde känner vi dessvärre. Urladdningen kom sedan i början av augusti med fem dagar av öppet krig när Ryssland gick till anfall mot Georgien efter den allvarliga georgiska upptrappning som skett av striderna i Sydossetien.

Genom ingripande av Europeiska unionen kunde en överenskommelse träffas om att avsluta striderna och söka en lösning i enlighet med sex principer. En viktig del i dessa var att alla stridskrafter skulle dras tillbaka till de positioner de hade innan striderna inleddes den 7 augusti.

När stats- och regeringscheferna, förutom självfallet utrikesministrarna, träffades i Bryssel i går var det enighet om att Ryssland trots vissa tillbakadraganden ännu inte fullt ut respekterar dessa. Ryska militära positioner djupt inne i det egentliga Georgien är inte förenliga med de överenskommelser som ingåtts.

Gårdagens möte kom att samlas kring tre huvudsakliga slutsatser:

För det första: kravet på ett fullständigt ryskt tillbakadragande i enlighet med de sex punkterna. Intill dess att ett sådant skett kommer de beslutade förhandlingarna om ett nytt partner- och samarbetsavtal mellan unionen och Ryssland att skjutas upp.

För det andra: ett starkt stöd till Georgien och en lika tydlig som viktig öppning till en ny och närmare relation mellan unionen och Georgien. En stödkonferens kommer att anordnas snabbt och andra viktiga åtgärder förbereds.

För det tredje: en ny uppslutning bakom tidigare från främst polsk och svensk sida framförda förslag om en aktivare gemensam europeisk politik gentemot våra östliga partnerländer.

Medan avsikten tidigare var att en mer konkret diskussion om detta skulle äga rum först nästa vår går vi nu mot en diskussion redan vid det kommande toppmötet i oktober och beslut i december. Relationerna med Ukraina tillmäts speciell vikt också vid de formella slutsatserna för mötet.

Till detta ska läggas den alldeles självklara slutsatsen att vägra varje form av erkännande av de två utbrytarrepublikerna. Till mer konkreta åtgärder i detta avseende avser vi att återkomma efter rapport från kommissionen liksom en genomlysning av unionens samlade relationer med Ryssland. Dessa frågor kommer att diskuteras informellt av utrikesministrarna under vårt möte den kommande helgen.

Sådan ser den omedelbara politiken ut. Det är en stark och enad europeisk politik. I de långsiktiga konsekvenserna av detta krig och denna konflikt kommer vi att ha åtskilliga anledningar att återkomma. Låt mig bara göra två strategiska observationer.

För det första har tröskeln för rysk användning av militärt våld i sitt eget närområde tydligt sänkts. Det innebär inte att den är lika låg överallt eller att det går att dra omedelbara paralleller mellan olika situationer, men tyngden i denna observation minskas knappast av detta.

För det andra har Ryssland genom sitt erkännandebeslut nu öppnat en rad frågor på ett sätt som riskerar framtida instabiliteter. Jag har mycket svårt att se att detta beslut ligger i Rysslands eget långsiktiga intresse, men det förändrar dessvärre ingenting i sak.

Hur unionens långsiktiga relation med Ryssland kommer att påverkas återstår att se. Jag tror dessvärre att den kurs som Ryssland nu slagit in på kommer att begränsa såväl landets möjligheter till fortsatt modernisering, som är så viktig, som potentialen för ett fördjupat samarbete med Europa i övrigt på en rad områden. Det är något som vi kan konstatera, men som vi samtidigt har all anledning att beklaga.

Vår uppgift är att hantera den situation vi faktiskt har efter femdagarskriget i Kaukasus. Det är fokus på den omedelbara aktiviteten. Att Sverige spelar en aktiv roll i den samlade europeiska politiken i dessa frågor behöver nog knappast påpekas särskilt.

(Applåder)

Anf. 2 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! Vi tackar utrikesministern för återrapporteringen, och vi noterar att statsministern inte är närvarande här i riksdagen i dag. Det är annars det vanliga vid återrapporteringar från toppmöten.

Vi har hört utrikesministern beskriva hur det ansträngda läget i frågan Ryssland–Georgien behandlades vid toppmötet. För oss socialdemokrater är det också viktigt att kraftfullt ta avstånd från alla militära lösningar, även om den territoriella integriteten självklart ska värnas. Det är viktigt att inte öka spänningarna ytterligare.

Vi är emot alla försök att bygga murar och vill att regeringen verkar för goda mellanfolkliga relationer. På EU-nämnden i fredags var vi överens om att det är oerhört viktigt att vårda just de mellanfolkliga relationerna. Vi vet alla att goda relationer inte byggs upp på en dag. De måste vårdas på lång sikt. Det räcker inte att agera i krislägen.

Vad anser utrikesministern om våra relationer till Ryssland? Är de vårdade? Och vad gäller övriga EU-länder?

Anf. 3 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag delar till fullo Susanne Ebersteins grundläggande inställning. Vi måste vårda och vidareutveckla de mellanfolkliga förbindelserna även i sådana situationer där de mer övergripande politiska relationerna kan vara ansträngda på det sätt som de nu är.

Om jag tar den mer politiska nivån är vi självfallet öppna för en fortsatt politisk dialog med Ryssland i en lång rad frågor. Huruvida Ryssland i nuvarande läge har ett intresse för en sådan dialog kan jag i nuvarande skede inte bedöma. Man har ett intryck av att de för närvarande sluter sig inne i en retorik som dessutom har aggressiva tonfall över sig. Det beklagar jag. Det är inte säkert att det varar för evigt. Vår öppenhet finns där. Om den finns på deras sida vet jag inte.

Det är klart, som jag sade, att det här kommer att påverka relationerna. Det lägger sin skugga över relationerna över ett brett fält. Men jag tror att det är viktigt att vi i den situation som nu är försöker att värna, som Susanne Eberstein var inne på, de mellanfolkliga relationerna – de kan vara kulturella, personliga eller ekonomiska på olika sätt – för att på det sättet medverka också till en långsiktig omvandling av samhället i riktning mot mer av öppenhet, rättsstat och demokrati. Det må vara ett mål som inte är omedelbart inom synhåll, men när jag gör det konstaterandet är det alls inget motiv för att överge målsättningen eller strävan.

Anf. 4 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det här är, som sagt, inte bara en återrapportering utan även en information. Eftersom vi är överens om att det krävs hårt arbete och en bra dialog för att komma framåt i det här diplomatiska arbetet undrar jag hur det går med trojkaarbetet. Sverige är ju med i trojkaarbetet inför ordförandeskapet. Hur kan Sverige där arbeta för att påverka i de här frågorna?

Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det synnerligen ärliga svaret på den frågan är att det återstår att se. Vi har under de senaste två veckorna varit rätt absorberade av omedelbar krishantering. I detta ligger något av en lärdom också för det svenska ordförandeskapet. Vi kan ha alla de gloriösa planerna för hur vi ska förändra världen genom ett ordförandeskap. Sedan förändrar världen ordförandeskapet.

Vi hade ett kort trojkamöte i Paris på utrikesministernivå i torsdags. Det kom av lätt insedda skäl att domineras av den omedelbara krishanteringen. Men låt mig bara säga att trojkasamarbetet fungerar mycket väl under omständigheter som är relativt pressade.

Anf. 6 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för återrapporteringen. Under de senaste två åren har jag följt utvecklingen i Georgien, dels i egenskap av ordförande för den svenska delegationen i OSSE PA, dels som byråmedlem i EPP, där jag har varit med i två *fact-finding missions* i Georgien.

Under året har Ryssland agerat alltmer aggressivt gentemot Georgien. Därför har jag glatt mig över utrikesministerns snabba och resoluta reaktion på de uppblossande krigshandlingarna. Utrikesministerns uttalanden för och kontakter med Georgien under lång tid före och nu under konflikten har varit och är föredömliga.

Som jag ser det finns det en parallell till Sveriges agerande för de baltiska staternas frigörelseprocess under den period när Sovjetunionen föll till dagens situation för länderna runt Svarta havet. Då i början av 90-talet förändrades det säkerhetspolitiska läget runt Östersjön helt. Nu har vi ett läge där alla länder utom ett ingår i EU. Denna gynnsamma utveckling förbättrade och stärkte säkerheten runt Östersjön, då dessa länder på kort tid gick från förtryck och realsocialism till fria och fredliga demokratier på marknadsekonomisk grund.

Jag menar att vi i Sverige har ett särskilt ansvar för att medverka till och driva fram en liknande utveckling för länderna i Svartahavsregionen. På samma sätt som vi gemensamt skapade ett äkta fredens innanhav av Östersjön måste det nu vara vår uppgift att skapa ett fredens innanhav av Svarta havet.

Jag skulle gärna vilja fråga utrikesministern följande.

Vilka politiska och ekonomiska medel kan vara rimliga och effektiva att använda mot Ryssland? Kommer utrikesministermötet i Avignon i helgen att genomlysas alla dessa möjligheter? Och hur kan vi i Sverige och inom EU förbättra energisäkerheten och minska det kraftiga europeiska beroendet av rysk gas och olja?

Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag tror att vi ska vara realistiska och inse att Ryssland måste finna sin egen väg. Det måste ske genom en i allt väsentligt intern rysk process. Men Ryssland ska veta att det finns ett Europa som är öppet för samarbete med ett Ryssland som utvecklas mot en rättsstat, mot mer av demokrati och mot ett öppet samhälle.

Det är väl alldeles uppenbart att vi har sett en utveckling mot mer nationalistiska tongångar. Det är klart att de nationalistiska tongångarna gör att man inte ska ha några illusioner om att detta ryska militära ingripande inte åtnjuter betydande folkligt stöd i dagens Ryssland.

Samtidigt finns det de som tänker långsiktigt. De kan finnas inom af-färsvärlden. De kan finnas inom politiken. Att visa för dem de möjligheter som ligger i en annan rysk utveckling tror jag egentligen är den bästa möjligheten.

Jag har beklagat att jag tror att det som nu har inträffat innebär att Ryssland självt begränsar sina egna möjligheter till modernisering och demokratisering genom denna politiska kurs. Det är en insikt som jag tror delas av eller successivt kommer att delas av allt fler i Ryssland självt.

Det handlar om den förändringen. Med all respekt för Sveriges utrikespolitiska förmåga tror jag att vår förmåga att påtvinga andra länder någon annan politisk kurs ofta är begränsad. Jag brukar ibland något debattmässigt be oss göra tankeexperimentet att vi satt oss före att ändra på Danmarks politiska utveckling. Då inser vi nog att det är svårt, och det är inte lättare i fallet Ryssland.

Anf. 8 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m):

Herr talman! Det skulle vara intressant att veta lite mer om vad man kan göra för att minska beroendet av den ryska energiexporten till oss och importen från oss.

Samtidigt måste vi se att vi har en stor uppgift i att återuppbygga infrastrukturen i Georgien. Jag såg att det fanns med i slutsatserna från toppmötet. Kanske utrikesministern kan gå in lite mer på detta.

Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Vi, det vill säga Europeiska unionen, kommer att ordna en internationell stödkonferens också när det gäller återuppbyggnadsfrågorna. Själva återuppbyggnaden är nog relativt begränsad, men den ekonomiska stabiliseringen är desto mer krävande. Den kräver insatser relativt snart, och det ingår också i det som vi nu planerar för. Det är viktigt i detta sammanhang.

Angående energi finns i slutsatserna rätt starka formuleringar. Vi vill att man ska accelerera arbetet inom Europeiska unionen när det gäller energi- och klimatfrågorna; de hänger i någon utsträckning samman. De kommer att vara i fokus på toppmötena både i oktober och i december. Men den så kallade strategiska översynen kommer nu att få en lite annan valör och karaktär.

Detta handlar nästan bara om gas. Vi har inget stort energiberoende av Ryssland i övrigt. Vissa länder har ett gasberoende av Ryssland, men Europa har inget stort energiberoende av Ryssland.

Låt oss också vända på det hela. Ryssland har ett inkomstberoende av Europa. Titta på handelssiffror, gas och annat. De är väldigt beroende av att exportera till oss. Vårt ekonomiska beroende av dem är betydligt mer begränsat.

Anf. 10 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för bra information. Det är viktigt att konstatera och det tål att upprepas att angreppen mot Georgien från Ryssland saknar all grund i folkrätt och internationell rätt, att Georgien är en självständig och suverän stat med territoriell integritet och att Georgien har valt demokratins väg och ska förtjäna respekt för det.

Därför tycker jag att signalerna gentemot Ryssland när de kränker internationell rätt och folkrätt är så viktiga. Jag uppskattar regeringens och utrikesministerns agerande; det har varit snabbt, tydligt och resolut. Jag uppskattar också återrapporteringen från det extrainkallade toppmötet för tydligheten i åtminstone det kortsiktiga agerandet från EU.

Däremot tycker jag att det känns lite mer svajigt när det gäller den långsiktiga relationen. Joschka Fischer hade en kolumn i dagens DN där han framhåller vikten av att man är stark i relationen till och diskussion-

en med Ryssland. EU:s styrka ligger i det gemensamma agerandet, som jag ser det.

Vad gör utrikesministern för bedömning av EU:s förmåga att agera gemensamt i relationen EU–Ryssland?

Anf. 11 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag gör en i allt väsentligt positiv bedömning av detta. Jag tycker att vi demonstrerade detta i går. EU:s styrka ligger i enigheten. Men vi är 27 stater med lite olika politisk och nationell historia, med lite olika politiska kulturer och traditioner. När man ändrar politisk kurs i EU är det som en stor båt som ändrar kurs, men när den ändrar sig ändrar den sig. Det är inte de snabba lappkastens organisation, och så ska det inte heller vara. I detta ligger egentligen någonting som är ganska bra.

Vi hade en bra diskussion på det europeiska rådet i går. Det spekuleras alltid i medierna om betydande spänningar. De spänningarna var väsentligt mindre inne i rådssalen än enligt spekulationerna utanför rådssalen.

Vad gäller de långsiktiga relationerna sade jag att man i dag kan göra strategiska observationer. Jag skulle ännu inte vilja dra de långsiktiga strategiska slutsatserna, mycket därför att jag vill avvakta både händelseutvecklingen och en fördjupad diskussion – i vårt eget land eller i den internationella debatten i Ryssland självt.

Men det får långsiktiga konsekvenser. Detta krig kommer att kasta en skugga över relationen och över vår analys av Rysslands utveckling under lång tid framöver. Den saken är väl alldeles uppenbar.

Men som i så många andra sammanhang: Låt diskussionen gå! Låt oss analysera noggrannare, också i dialog med de andra europeiska länderna! Vi kommer att komma fram till de mer långsiktiga slutsatserna i olika sammanhang. Avgörande är dock att det är Ryssland självt som måste välja sin väg: samarbetets eller konfrontationens.

Anf. 12 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Jag känner mig också förhoppningsfull. Men det gäller också att vara överens om vad man är överens om. I den kortsiktiga relationen handlar det om att man ska skjuta upp partnerskapsdiskussionerna med Ryssland tills tillbakadragande skett. Jag har kunnat konstatera att det fanns lite olika ingångar, gradskillnader, om man så säger. Storbritannien pratade om att man skulle frysa förhandlingen. Nu sägs det att den har lagts på is. Där kan man notera gradskillnader. Men är det klart vilka kriterierna är för när en diskussion om partnerskapsavtalet kan återupptas?

Anf. 13 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Gradskillnader går det förvisso att hitta, men inte artskillnader. Låt oss jämföra med den diskussion vi har här i Sveriges riksdag, Utrikesnämnden eller EU-nämnden i dessa frågor. Gradskillnader kan finnas, men knappast artskillnader. Konstigt vore det annars. Det är därför jag vill betona enigheten, både i vårt land och i Europeiska unionen, som det viktiga. Sedan kan det finnas gradskillnader i debatten beroende på hur man formulerar sig och på olika politiska traditioner.

Det förhandlingsmöte om partnerskaps- och samarbetsavtalet som skulle ha skett någon gång i september ser vi ingen anledning att ha. Vi går mot ett toppmöte mellan Europeiska unionen och Ryssland i Nice den 14 november. Vi kommer att ha ett utrikesministermöte i Bryssel den 10 november, det vill säga fyra dagar innan. Det är sannolikt tidpunkten då vi kommer att värdera hur vi ska gå vidare med just denna del av relationen.

Sedan finns det många andra delar av relationen som också kommer att belysas i diskussionen. Det handlar också om vilka åtgärder som kan komma att bli aktuella. Framför allt stödåtgärder till Georgien är mycket viktiga i detta sammanhang. I detta ligger också en signal till Ryssland. Det handlar också om hanteringen av konsekvenserna av det ryska erkännandet av de två utbrytarrepublikerna. De frågorna återstår på dagordningen.

Anf. 14 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag ska uppehålla mig vid det långsiktiga perspektivet, som har varit uppe här och som även utrikesministern tog upp.

Många ställer sig frågan: Är detta början på ett nytt kallt krig?

Efter Berlinmurens fall 1989 har Europas säkerhetspolitik, och vår egen för den delen, byggts på två premisser som nu båda förefaller ganska skakiga och kanske orealistiska.

Den första premissen är att Ryssland är ett fredligt land på väg mot demokrati. Det blir likt oss, som alla andra länder inom EU. Nu visar sig sanningen att Ryssland är ganska hotfullt och tar sig en självpåtagen rätt att ingripa i sitt så kallade "nära utland".

Den andra premissen, som har funnits länge, är att USA, som inte alls har varit uppe här, är en bundsförvant som är beredd att försvara Europa. Men nu ser vi snarare sanningen att USA saknar en strategi mot det som Rolf Gustavsson i Svenska Dagbladet kallar Rysslands "putinisering" av sitt nära utland. USA har ingen strategi här. Condoleezza Rice gör uttalanden.

Man måste i det här skedet fråga sig om USA verkligen numera skulle låta sina soldater gå i döden för Europa och för européernas skull.

Men vem ska då skydda oss européer? Vi själva? Ska Europeiska unionen utvecklas mot att kunna utöva militär makt och skydda sig själv och sina närområden, medan Nato kanske dör sotdöden i Kaukasus?

Det var några frågor att ta tag i för utrikesministern.

Anf. 15 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det finns åtskilliga frågor att ta tag i, men jag tycker att Carl B Hamiltons frågor illustrerar betydelsen av det jag sade tidigare: Låt oss inte dra alla de långsiktiga slutsatserna nu. Om vi drar dem nu kan de bli förhastade åt det ena eller andra hållet.

Låt mig bara göra några observationer i detta hänseende. Jag ska inte gå in på Natos utveckling. Jag delar inte den pessimism som Carl B Hamilton har, men låt oss lägga detta åt sidan.

Det talas om ett kallt krig. Det tror jag inte på. För det första vill vi inte ha det. För det andra tror jag att analogin blir alldeles fel. I det kalla kriget var det två till tänderna rustade militärblock som stod mot varandra i Europas hjärta och två mot varandra stående ideologier. Det

var ett block som grundade sig på demokrati och frihet och ett som grundade sig på förtryck och ofrihet.

Så är det inte nu. Den ideologiska delen av denna konfrontation är i allt väsentligt borta. Ingen kan påstå att putinismen har någon ideologisk lyskraft, knappt utanför Kremles egna dörrar. Nationalismen kan ha det, men putinismen knappast.

Är det en återgång till vad vi såg under förra århundradet? Nej, det tror jag inte. Kan det vara en återgång till vad vi såg under århundradet dessförinnan, ett halvnervöst och halvauktoritärt Ryssland som försökte etablera sin maktställning i sitt eget närområde? Ja, om vi ska söka historiska paralleller är det kanske snarare där som vi ska söka dem, och då ska vi försöka utforma politiken med utgångspunkt från det.

Ryssland är ett stort och mäktigt land, men vi ska inte göra det större än vad det är. Jämför med Europeiska unionen – jag tror att jag nämnde detta för EU-nämnden häromdagen – som har en befolkning som är tre och en halv gånger större. Vi har en ekonomi som är femton gånger större än den ryska. Vi har försvarsutgifter som är tio gånger större än de ryska.

Vad är vår politik i detta sammanhang? Jo, det är att bygga stabila stater och att bygga dem på ett sådant sätt att vi stöder icke minst de länder i den östliga delen av Europa som vill gå den demokratiska rättsstatsvägen och bygga upp samhällen som också är robusta för att kunna stå emot försök underifrån att på olika sätt underminera och manipulera dem. Det är lite av kärnan i förslaget om det östliga partnerskapet, som är krävande på många olika sätt men som innebär en förlängning och intensifiering av den grundläggande fredsuppgift som ju är kärnan i Europeiska unionen.

Anf. 16 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Som bekant tillhör jag Natovännerna, och jag tycker att det vore väldigt beklagligt om Nato dog sotsdöden i Kaukasus. Men icke desto mindre måste utvecklingen där aktualisera frågan hur européerna ska sköta försvaret av Europa, i vilken utsträckning det ska göras av dem själva och i vilken utsträckning det ska vila även på andra. Då kan det vara intressant vilken ställning Sverige ska ta i det sammanhanget.

Den andra frågan som jag skulle vilja ta upp, som utrikesministern bara gled förbi, är utvecklingen och reaktionerna i Ukraina och hur utrikesministerns kolleger ser på det europeiska närmandet till Ukraina eller Ukrainas närmande till Europeiska unionen i dag, efter Georgien.

Anf. 17 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Låt mig bara säga att på det mer omedelbart säkerhetspolitiska området, inte nödvändigt enbart relaterat till detta men inte opåverkat av detta, är vi inne i ett rätt spännande skede av fördjupad nordisk samverkan. Den tenderar att ha en tyngdpunkt mellan Finland, Norge och Sverige, men utesluter alls icke vare sig Danmark eller Island – tvärtom. Vi får se vad det kan leda till. Det är inte alldeles oväsentligt. Det förbättrar våra kapaciteter.

Jag tror också att vi kommer att komma in i en ny dynamik när det gäller det europeiska utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet. Det skiljer sig från Nato som bekant. Men vi kommer att få en ny

dynamik i detta, bland annat genom olika franska förslag som i allt väsentligt ligger i linje med vad vi från svensk sida eftersträvar. Det ersätter inte Nato. Sedan ska man ha klart för sig att det med all sannolikhet kommer att ske en förändringsprocess i Nato, i och med att Frankrike återinträder i de militära strukturerna, mot en accelererad europeisering av den nordatlantiska alliansen. Det förändrar också lite av accenterna i den samlade europeiska bilden.

Ukrainarelationerna passerade bara förbi i gårdagens diskussion, men åtskilliga underströk hur viktiga de är. Vi hade en mer utförlig diskussion om detta vid ett av utrikesministermötena just före sommaren.

Toppmötet den 9 september är viktigt. Vi befinner oss som bekant i en förhandling om det som kallas *New Enhanced Agreement*, som är ett djupt frihandelsavtal. Det omfattar inte bara frihandel utan också regulatorisk samverkan. Det omfattar också energipolitik. Det kommer också att omfatta transportpolitik och en fördjupad politisk dialog. Vi strävar efter att på olika områden försöka förstärka detta samarbete.

Sedan är Ukraina fortfarande en stat och en nation som söker sin väg och lite sin identitet, och de politiska spänningarna internt i Ukraina är för ögonblicket rätt betydande. Det har vi all anledning att vara medvetna om och att, i den mån vi kan, försöka medverka till att mildra. Från svensk sida finns anledning att notera att vi har ett statsbesök från Sverige till Ukraina i början av oktober som en symbol för den vikt som vi lägger vid relationerna med Ukraina.

Anf. 18 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag vill också tacka utrikesministern för den bra redogörelsen.

Man kan väl konstatera att det här till stora delar är en konflikt mellan USA och Ryssland som delvis pågår i vårt närområde och att EU har fått en roll som balanserare, vilket jag tycker är viktigt. Här har EU för en gångs skull agerat väldigt snabbt, men agerat med dialog i stället för med vapenskrammel i första hand. Det är EU:s grundbult. EU startade med att vi hade ett ekonomiskt beroende av varandra, och kristdemokrater drev utvecklingen mot att ett ekonomiskt beroende av varandra gynnar fred och utveckling. Jag tycker därför att EU:s enighet i den här frågan egentligen har varit, som utrikesministern sade, den viktigaste frågan. Man är enig om slutsatserna i Europeiska rådet.

Den första frågan handlar om att signalen till Ryssland ska vara att man vill visa på det politiska priset men också kanske det ekonomiska om läget inte förbättras. Den andra handlar om stödet till Georgien med ekonomiska och politiska insatser.

När det gäller den första, om diskussionen om Ryssland, talar man i slutsatserna om att se över och utvärdera EU:s och Rysslands relationer. En slutpunkt blir då i mitten av november. Då är min fråga: Vem ska göra den här utvärderingen, och hur ska den gå till?

Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Vi talar om politiska och ekonomiska konsekvenser. Låt mig bara nämna en politisk konsekvens som jag inte har nämnt tidigare. Ryssland har försökt bygga upp en allt starkare position på den internationella arenan. Det behöver inte vara något större fel i det. De är en av de

permanenta medlemmarna av FN:s säkerhetsråd. Men det är klart att om man plötsligt hamnar i en situation där man erkänner de här två utbrytarrepublikerna och de ryska diplomaterna tvingas springa runt i världen för att få stöd, vet vi alla att det kommer att bli en rätt patetisk skara som man mobiliserar. Det blir väl Lukasjenko, bröderna Castro och vad det nu kan bli för några till. Det är inte riktigt så att jag avundas de ryska diplomaterna att hamna i denna skara och ha detta som prioriterat. Det är klart att de själva har satt sig i en situation där de själva har sett till att de får betala ett politiskt pris i form av diplomatisk isolering i en fråga som de själva anser viktig. Visheten i detta undandrar sig min bedömning, men så är det.

Vi utvärderar Rysslandsrelationen inom Europeiska unionen. I och för sig gör vi detta löpande. Detta är ingen ny fråga. Frågan om Ryssland står rätt ofta på vår dagordning. Men inför de möten som kommer att äga rum i november utgår jag från att vi kommer att få rätt fullödiga analyser både från rådssekretariatet och från kommissionen. Sedan ska vi inte sticka under stol med att vi har möjlighet att ge våra egna nationella bidrag i detta sammanhang, och det ska vi förvisso göra.

Anf. 20 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Då har jag en annan fråga. Den gäller just stödet som man talar om, det ekonomiska och politiska stödet till Georgien. Då kan man fundera lite grann på vad det kommer att innebära och vad det är för ekonomiskt och politiskt stöd som ska ges. Där skulle jag verkligen vilja lyfta fram det civila samhället. Att bygga organisationer och ett civilt samhälle är egentligen grunden för fred och frihet och kan bygga mänskliga rättigheter. Vilka krav kommer att ställas på sådana åtaganden från Georgien?

Dessutom skulle jag i det sammanhanget vilja få med hur man implementerar FN:s deklaration 1325 om kvinnors delaktighet i att lösa konflikter. Eftersom vi vet att de här konflikterna drabbar både kvinnor och män, måste både kvinnor och män delta i lösningarna.

Vi vet också att många kvinnor drabbas av sexuella övergrepp i sådana här konfliktsituationer. Kan EU vara med och övervaka detta? Och vi har sett att människohandeln ökat i samband med de konflikthärddar som tidigare har funnits. Vad kan EU göra för att minska de riskerna?

Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! När vi nu talar om en fördjupad relation mellan Georgien och Europeiska unionen ligger i varje sådan fördjupad relation att vi ställer ökade krav på det land som vi samarbetar med. Det ligger liksom i sakens natur. Det kan gälla 1325 eller det kan gälla alla andra saker i sammanhanget. Just nu har vi en diskussion om vissa ILO-konventioner i förhållande till frihandelsavtalet, bara för att ta ett annat exempel.

Det är också så, vilket jag inte nämnde, att vi kommer att placera ut en rätt betydande EU-mission på marken i Georgien. Det finns redan en sådan där, men den är relativt begränsad. Men nu talar vi om hundratals personer, förutom de som kommer att finnas från OSSE:s sida i form av fler militära observatörer. Det innebär ett fördjupat engagemang på bredden, också i den georgiska samhällsutvecklingen. Det kommer att innebära både möjligheter och skyldigheter att ta upp dessa olika aspekter.

Stödet till Georgien, det omedelbara, har så att säga tre olika komponenter.

Det är det omedelbara humanitära. Det har framför allt att göra med flyktingar. Det är i storleksordningen något mer än 100 000 flyktingar i Georgien. En del av dem har nu återflyttat, framför allt till staden Gori. Men en hel del, framför allt från etnisk rensning, som alldeles uppenbart pågår i Sydossetien, kommer det nog realistiskt sett att bli aktuellt att ge en bosättning som dessvärre är mer varaktig. Dessa ska läggas till de i storleksordningen 200 000 flyktingar som finns från Abchazienkonflikten i början av 90-talet.

Återuppbyggnadsstöd, det vill säga rent fysiskt, är relativt begränsat, trots allt, men det kommer att kräva en hel del medel.

Sedan är det finansiellt stöd, som jag diskuterade på EU-nämnden. Detta är ett land som har ett underskott i betalningsbalansen på 20 procent av bnp, som har finansierat detta med en spektakulärt framgångsrik ökning av utländska direktinvesteringar och som också har mycket betydande ekonomiska flöden från Ryssland. Det bor närmare en miljon georgier i Ryssland, och de sänder pengar tillbaka till sina familjer.

Låt oss anta att direktinvesteringarna omedelbart går ned – det är ett rimligt antagande att de gör det. Vi vet inte riktigt hur enkelt det kommer att vara att överföra pengar över huvud taget mellan Ryssland och Georgien. Då är det klart att det finansiellt sker en destabilisering som också kan vara politiskt farlig. Då har vi anledning att gå in, och det pågår en diskussion mellan USA och EU, och både IMF och Världsbanken är inblandade i hur detta ska ske.

Men det är de tre delarna, det humanitära, återuppbyggnadsstödet och det finansiella, för att återställa eller till och med stärka förtroendet för Georgien långsiktigt. Det har också sitt strategiska intresse i ljuset av det intresse som Europa har av det sydkaukasiska området som en energikorridor mellan Europa och hela det kaspiska och centralasiatiska området i framtiden.

Anf. 22 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Utrikesministern inledde föredragningen med att betona FN:s roll och att alla konflikter ska lösas med fredliga medel. Vilka medel avser Sverige att bidra med för att hindra ytterligare väpnade konflikter i området och främja bestående fred? Och hur kan FN:s roll stärkas i den här konflikten? Hur resonerar Sverige? Kommer vi att bidra med militära rådgivare, eller kommer svensk försvarsmakt att bidra med någonting i området?

Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Vi har redan bidragit – det är visserligen mycket begränsat – med några observatörer inom OSSE-missionen. Det säger sig självt att det är militär personal som gör militära observationer. Det kommer vi med all sannolikhet att förstärka. Jag kan inte ge någon exakt siffra på det, men det är inga massiva antal.

Om det blir någonting utöver det ligger inte i planeringen just nu, men ingenting ska uteslutas i det här sammanhanget.

Sedan kan jag bara understryka att det är klart att detta visar vikten av att försöka att lösa så kallade frusna konflikter innan de detonerar i ansiktet på en.

I Nagorno-Karabach-konflikten är det ju inte så att man inte har försökt, men man har alldeles uppenbart inte lyckats. Där är det klart att nervositeten är ökande. Det som nu har inträffat i Georgien, både kriget och erkännandet, ökar nervositeten i varje konflikt i praktiskt taget hela det euroasiatiska området, inklusive Nagorno-Karabach-konflikten, som därmed blir farligare. Det gäller också Transnistrienkonflikten, som kanske inte har fullt samma explosiva militära karaktär men som har en explosiv politisk karaktär där det också finns anledning att intensifiera ansträngningar.

Vilka är då huvudaktörerna? Ja, i Transnistriefallet är det Europeiska unionen och OSSE. I Nagorno-Karabach finns det ju olika aktörer, bland annat den så kallade Minskgruppen, som försöker åstadkomma en lösning.

I Georgien har rollen för FN tidigare varit begränsad till en observationsmission på i storleksordningen mellan 110 och 140 personer i Abchazien. Om det kommer att vara möjligt för den missionen att vara kvar återstår att se. Dess mandat löper ut den 15 oktober. Det krävs då ett nytt beslut av FN:s säkerhetsråd. Det mandatet grundar sig på Georgiens territoriella integritet. När jag säger detta är det rätt uppenbart att det kommer att föreligga en del problem i säkerhetsrådet när det gäller att få det beslutet.

I den mån vi kan – vi sitter inte i säkerhetsrådet – kommer vi självfallet att sträva efter att FN-missionen på ett eller annat sätt ska bli kvar men utan att rucka på den grundläggande principen om Georgiens territoriella integritet. Sedan kommer FN-organ av olika slag att spela en roll också i Georgiens utveckling. UNDP har till exempel spelat en viktig roll när det gäller olika typer av utvecklingsprogram.

Anf. 24 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Jo, det är väldigt viktigt när det är konflikter att FN faktiskt har en stark roll och att vi betonar den, att den faktiskt ska bestå.

Utrikesministern nämnde att det samlade Europa har tio gånger större försvarsutgifter inom EU jämfört med Ryssland. Det betyder att vi är en väldigt stark militärmakt. Jag anser att det är väldigt viktigt att vi inte skramlar med vapen utan försöker gå den fredliga vägen och inte diskuterar militär närvaro.

Det fanns en liten diskussion när det gäller 1325. På vilket sätt arbetar man inom EU för att verkligen stärka 1325 och kvinnors säkerhet i området i det planeringsarbete som pågår? Man kan börja i den änden i stället för att börja diskutera Natosamverkan och EU-samverkan med väpnade trupper.

Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! 1325 ingår alltid i grundförutsättningarna när vi planerar olika typer av EU-operationer. Det ingår alltså i grundförutsättningarna när man nu planerar.

Det är redan rätt mycket personal från EU på marken för att planera närvaron. Sedan har vi en OSSE-närvaro. Sedan har vi en FN-närvaro, som vi inte riktigt vet. Sedan kommer EU-närvaron. Men 1325 finns som en grundförutsättning i de olika planeringsdokumenten.

Jag tycker absolut inte att man ska skramla med vapen. De är inte till för det. Skramlar de är de antagligen rostiga och omoderna i alla fall. Moderna vapen skramlar inte.

Men det är klart att vi har anledning att också titta över säkerhetspolitiken. När jag säger att vi har tio gånger så stora satsningar som Ryssland ska det också sägas att det inte är säkert att vi alltid gör dessa satsningar på ett rationellt sätt och att vi genom samverkan kan åstadkomma betydligt högre effekt om vi så skulle vilja. Det är det som är i fokus i det arbete som för närvarande pågår mellan Norge, Sverige och Finland.

Vi kan för våra skattepengar i de tre länderna få en bättre utdelning i form av ett försvar än vad vi får om vi satsar individuellt. Jag tror att vi har en bred politisk enighet om att vi ska gå den vägen. I någon utsträckning gäller detsamma självfallet i det vidare europeiska perspektivet.

Anf. 26 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Jag får tacka för informationen från utrikesministern. Jag tycker också att det är bra att Sveriges utrikesminister visar att han har ett engagemang i den här frågan. Den är viktig för oss.

För min del kan jag säga att jag tycker att det finns anledning att vara orolig för utvecklingen i Ryssland. Den växande nationalismen i Ryssland är ett orostecken. Den revanschism som också finns inom Kreml och i vissa delar av den ryska statsledningen och i andra delar av landet är någonting som man ska ta på allvar.

Jag tror att den här situationen, krisen i Georgien, delvis är ett uttryck för den känsla av förödmjukelse som har funnits under ganska lång tid i den ryska statsledningen. Jag tror att man nu känner att det är viktigt att visa musklerna på olika sätt för att visa att Ryssland inte är den svaga kusin som Europa kanske har känt under den senaste tiden.

Men det är då desto viktigare också från vår sida att vi inte förfaller till uttryck som förvärrar situationen.

Jag tycker att det är bra och viktigt att det har varit tydliga och klara och entydiga uttalanden om att man måste respektera folkrätten och om att invasionen av, faktiskt, militära resurser in på kärngeorgiskt område, eller vad man ska kalla det, är alldeles oacceptabel och att vi måste följa den utvecklingen noga.

Men reaktionerna är också riktiga i den meningen, tycker jag, att mänsklig närvaro är oerhört viktig i det här. Att då Sverige och EU använder mänskliga resurser för att vara på plats i större utsträckning och hjälpa Georgien i det ekonomiska uppbyggandet är väldigt centralt. Men vi får inte försöka göra det här till något passande läge att visa musklerna och bygga upp en motreaktion försvars- och militärmässigt. Jag tror inte att det är det som ger den bästa effekten.

Däremot finns det all anledning att se över energiberoendet. Att inte låsa sig fast i ytterligare energiberoende och sårbarhet gentemot Ryssland är nog en mer långsiktig effektiv lösning om man vill minska risken för att relationen mellan Europa och Ryssland ska vara någonting som skapar oro i framtiden.

Jag vill bara ställa en kort fråga när det gäller den konkreta utvecklingen de senaste dagarna: Ser vi att det har hänt någonting som pekar på att tillbakadragandet av de militära resurserna från Georgien fortsätter, eller är det status quo?

*Information från
regeringen*

Anf. 27 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! De senaste dagarna har jag inte hunnit följa upp i varje detalj, men i grova drag har Ryssland dragit tillbaka en hel del av de stora förbanden. Man har dock bibehållit åtskilligt och är väl utöver de gränser man hade den 7 augusti.

Det som vi framför allt har anledning att påpeka är de kontrollposteringar som man har upprättat, delvis djupt inne på georgiskt territorium. Det handlar om mer än ett 30-tal sådana. En del av dem ligger i omedelbar anslutning till Sydossetien. Det råder tolkningsdiskussion om detta ingår i de sex punkterna eller inte.

Det som det inte råder någon oenighet om är att det icke finns några förutsättningar i de sex punkterna för de positioner som de har djupt inne i västra Georgien, ned mot hamnstaden Poti, som vi ser en del om i medierna. Där finns alltså ryska positioner som alldeles uppenbart står i strid med gällande bestämmelser.

En del förband har dragits tillbaka. Det handlar ju här om att några av Rysslands mest kvalificerade militära enheter har varit insatta, och en del av dem är till sin huvuddel tillbakadragna. Men de har åtskilligt mycket mer där än de hade den 7 augusti.

Anf. 28 MATS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag kan inte låta bli att notera att för i dagarna 40 år sedan var utrikesministern och jag engagerade i att diskutera en annan rysk invasion, den som skedde i Tjeckoslovakien den 21 augusti 1968. Tiden går, men en del saker består. Därför skulle jag vilja tala lite grann om spridningseffekterna.

Carl B Hamilton tog upp betydelsen för Ukraina. Jag undrar lite grann hur utrikesministern ser på läget i Baltikum, de baltiska staternas utsatta läge. Utrikesministern och jag har partikamrater i till exempel Estland som nu är mycket bekymrade och säger att de är medlemmar i Nato nu. Det är en trygghet, men de skulle gärna vilja se Natos närvaro fysiskt också i Estland.

Vi har fått en annan Rysslandsbild bekräftad de senaste veckorna genom invasionen i Georgien. Frågan är om vi behöver uppdatera hotbilden också, inte så mycket mot oss själva men mot våra baltiska kamrater.

Anf. 29 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Nej, jag tror inte att man ska ha med Baltikum i den här diskussionen i någon större utsträckning. De är väl konsoliderade demokratier, fast integrerade i Europeiska unionen och i Natoalliansen. Därför tror jag inte att man ska diskutera dem i samma härad.

När vi diskuterar vad vi behöver göra från Europeiska unionens sida är fokus, som jag nämnde, på de länder som omfattas av det vi kallar det östliga partnerskapet. Det är södra Kaukasus, Ukraina och Moldavien. I ett längre perspektiv skulle jag hoppas att det är Vitryssland också, även om förutsättningarna som bekant inte är för handen där.

De medel vi har är ju den politiska och ekonomiska integrationen och det exemplets makt som faktiskt är Europeiska unionens starkaste vapen, att det går att bygga framgångsrika samhällen grundade på de principer som vi har byggt framgångsrika samhällen på i västra Europa. Det har också lyckats i centrala Europa. Kan vi visa detta längre österut, i till exempel Ukraina, tror ju jag att det med magnetismens makt på längre sikt har en betydande inverkan också på Ryssland och på så sätt inverkan på den långsiktiga förändringen.

Man kan säga att det är den mjuka maktens offensiva strategi som vi ska använda i de här sammanhangen. Det innebär inte att inte den andra maktens beredskap också måste finnas, men det är den mjuka maktens offensiva strategi som ska vara vår huvudinriktning. Det är också det, inom parentes sagt, som jag tror leder till de största farhågorna bland dem som står för en mer auktoritär och nationalistisk inriktning i Ryssland.

Anf. 30 MATS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag förstår att utrikesministern inte vill spekulera i det som vi kalla krigare brukar kalla unionens återupprättande, alltså Putindoktrinen om att återskapa det som går att återskapa av det gamla Sovjetunionen. Jag måste ändå få fortsätta frågeställningen om just Estland.

Vi har ju sett exempel på ryska attacker, låt vara inte så handgripliga, men vi har IT-attacker och psykologisk krigföring mellan Ryssland och Estland. Vi har naturligtvis också en frestelse när det gäller relationerna till Lettland att använda den stora ryska minoriteten i Lettland för att förändra det inrikespolitiska läget. Kan vi verkligen i ljuset av det som har hänt i Georgien utesluta att de här ryska ambitionerna lever kvar trots den skarpa EU-reaktionen?

Anf. 31 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Nej, jag ser det inte på det sättet. Om vi tar exemplet Estland för ett år sedan kan vi konstatera att ryssarna hade betydande synpunkter. Det vidtogs olika åtgärder som överskred gränsen för vad som var diplomatiskt acceptabelt. Det ledde till ett rätt kraftfullt europeiskt agerande upp till toppmötet mellan Europeiska unionen och Ryssland. Det innebar att vi kunde klara av det där. Jag tror att ryssarna lärde sig läxan att det finns något som heter EU-solidaritet som är betydelsefullt i det här sammanhanget.

Jag ser inte riktigt de farhågorna. Vår politik har kanske en något annan inriktning när det gäller det östliga partnerskapet och vad vi kan göra i det området.

Anf. 32 KENT HÄRSTEDT (s):

Herr talman! Under förra mandatperioden arbetade jag en del för Statsrådsberedningen med Östersjökontrakt. Jag tror bestämt att vi träffades på ett av de där mötena. Under den perioden gjorde jag åtskilliga resor till Ryssland tillsammans med olika statsråd. Jag kan helt instämma i det utrikesministern säger om att våra kontaktytor och våra möjligheter att påverka Ryssland är begränsade och egentligen borde förbättras. Men en av de kanaler vi har och har haft över tiden och som har blivit allt viktigare är det stöd vi har kanaliserat till olika rörelser i Ryssland som

kämpar för att utveckla demokrati, som jobbar för ett rättssamhälle, som jobbar för mänskliga rättigheter och stöd till fria journalister.

Det som har skett sedan regeringen tillträdde för ett par år sedan är att man har lagt om politiken dramatiskt, bland annat i Centralasien, där man trots att vi inte har sett några förbättringar på det här området avvecklar allt stöd. Förvisso är vi helt eniga om och bistår ett ökat stöd till arbetet i Georgien och i Vitryssland. Men särskilt allvarligt tycker vi socialdemokrater att det är i relationen till Ryssland. Här snabbavvecklas nu stödet.

Vi är helt överens om att vi inte ska bygga rysk infrastruktur. Därom är vi helt överens. Men när vi tittar på just de områden som jag inledde med att prata om är det extremt bekymmersamt. Vi delar inte den uppfattningen, och jag kommer att kämpa för motsatsen, både i riksdagen och så småningom förhoppningsvis i andra sammanhang. Vi ser konkreta projekt som School of political studies. När Anna Politkovskaja blev mördad och vi skickade dit vår ambassadör i Moskva för att beklaga bortgången på begravningen fattade ni i regeringen i Sverige samtidigt beslut om att avsluta vårt unika samarbete med fria journalister i Ryssland genom Fojo i Kalmar där jag sitter i styrelsen.

Det finns många andra exempel jag kan dra här: medierna i norra Kaukasus, mänskliga rättighetsprojekt, genderprojekt, folk-till-folk-kontakter, som utrikesministern har nämnt så många gånger och som det är lätt att instämma i, att förebygga xenofobi och så vidare. Jag vill fråga utrikesministern om det nu ändå är dags för ett slags omprövning av denna felaktiga politik, att vi i stället öppnar för fler projekt av detta slag, för demokrati, mänskliga rättigheter och fria journalister i Ryssland.

Anf. 33 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det är riktigt som Kent Härstedt säger. Om man går tillbaka i historien hade vi under olika regeringar ett rätt omfattande biståndssamarbete med dessa länder och även i Centralasien. Sedan gjordes under den förra regeringen den, som jag tycker, i grunden riktiga bedömningen att de i ljuset av ekonomisk utveckling och energiresurser själva kunde betala en hel del av detta. Vårt bistånd behövs mer i andra delar av världen.

Jag vill gärna hålla med om att det i vissa sammanhang blev lite grann av barnet och badvattnet över det hela. I den omprövningen försvann olika saker som inte borde ha försvunnit, och utan att gå in på alltför många detaljer kan jag säga att Kent Härstedt kommer att bli nöjd – nej, nöjd kommer han inte att bli, för det ska man inte bli inom oppositionen, men han kommer inte att vara fullt lika missnöjd, som han har sakliga skäl att vara, när han ser vad vi kommer att göra på detta område. Det kommer att finnas ett sådant stöd.

Anf. 34 KENT HÄRSTEDT (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern. Jag fick faktiskt redan i går dessa indikationer.

Det är ganska viktigt att få fört till protokollet att det är dags för en omprövning. Vi har hela tiden drivit den linjen. Vi är överens om att infrastrukturbiten är väl skickad att själv betalas av till exempel Ryssland. Men det har varit felaktigt att vi avvecklat, för det är trots allt en av de möjligheter till kontaktytor och till påverkan. Jag tror att det dessutom

främjar oss på politisk nivå genom att skapa möjligheter till en utvecklad dialog och till att påverka utvecklingen i rätt riktning.

Samtidigt som vi nu, helt riktigt, satsar på stöd till Georgien är det viktigt att vi från regeringens och riksdagens sida visar att vi vill utveckla kontakterna för att främja friska delar av det ryska samhället.

Anf. 35 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Vi kommer, som sagt, inte att återgå till det som var tidigare, och det är inte det Kent Härstedt är ute efter heller.

Låt mig säga att på någon punkt där Kent Härstedt haft allra starkast sakliga grund för sin kritik av regeringen kommer vi att dra undan mattan för honom. Ta det inte personligt; det är av politiska skäl.

Anf. 36 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag vill börja med en kommentar. Jag är lite förvånad. Carl Bildt som utrikesminister är väl medveten om att han fått kritik för att han inte talar om kvinnor i utrikespolitiken. Trots detta har jag noterat att kvinnorörelsen, 1325 och 1820 är borta från utrikesministerns föredragning här och verkar också vara borta från den palett av åtgärder som vi många gånger är överens om behöver vidtas. Jag hoppas att man i kommande konferenser och i samband med kommande åtgärder lyfter in kvinnorörelsen, särskilt som vi vet att det civila samhället, och inte minst kvinnorna, trängs undan i den region som vi nu talar om. I stället borde man ta vara på dem som en resurs.

Jag har också en fråga. Jag tycker att utrikesministern kunde kommentera ordvalet – ”nazism” och ”smuggelparadis”. På vilket sätt menar utrikesministern och regeringen att valet av ett sådant språkbruk är redskap som öppnar låsningar? Jag vet, liksom ni, att ord är diplomatins kanske främsta verktyg. På vilket sätt motsvarar då utrikesministerns ordval vårt ansvar som ordförande i Europarådets ministerkommitté, med viktigt uppdrag i OSSE och som en del av trojkan i EU?

Att chatta vid datorn och blogga har sin plats, men för fred och säkerhet, för människors trygghet, krävs mer än chattande och bloggande. Det krävs ansvar och omdöme för att kunna spela en viktig roll i regionen och förmå EU att skapa en enad Rysslandspolitik. Jag vill därför ha en kommentar till språkbruket.

Anf. 37 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Låt mig börja med att notera att Carina Hägg i den senare delen av sitt inlägg talade om människor, inte om män eller kvinnor. Jag talar också om människor som drabbas. Jag går inte omkring i flyktingläger och sorterar dem, och inte heller sorterar jag dem när jag ser bomber falla. Då är de för mig människor. De kan vara gamla, de kan vara unga, de kan vara män, de kan vara kvinnor. De är alla människor.

Sedan kan vi komma in i ett annat skede då vi börjar sortera dem i olika kategorier, men när det gäller att stoppa krig och skapa fred är det människor det handlar om. Då sorterar jag inte. Då prioriterar jag människorna.

Ordval kan man alltid diskutera. Jag har aldrig gjort mig känd för främst diplomati, utan för klarspråk. Jag tror att det långsiktigt är en styrka. Visserligen kan en och annan fjäder på en och annan diplomat

ruskas om, men det behöver inte nödvändigtvis vara negativt. Jag tror inte att klarspråk skadar i sådana här situationer. Att hymla för mycket tror jag är att visa svaghet. Att tala klarspråk är att visa styrka.

Prot. 2007/08:139
2 september

*Information från
regeringen*

Anf. 38 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag tror inte att vi ska vara historielösa, men jag vill ändå varna för uttalanden som för tankarna till både världskrig och kalla kriget, till folkmord och andra illgärningar. Jag menar att konflikten i Kaukasus är tillräckligt allvarlig i sig för att kunna ses med egna ögon. Jag vill därför mana till lite besinning, även om det kan skaka om. Det hade säkert ändå skakat om diplomater, politiska ledare och en del av allmänheten, inte minst dem som lever i regionen.

Sedan delar jag inte utrikesministerns syn på kvinnor och kvinnors villkor i detta område. Vi vet att kvinnliga politiker har det ytterst svårt, och de har än svårare att få en plats efter de senaste valen. Vi vet också att kvinnorörelsen trängs tillbaka. Det handlar alltså inte om att män och kvinnor i regionen har lika villkor. Kvinnor har det svårare.

Jag är ganska övertygad om att jag, när jag kommer till flyktinglägren – som jag planerar att åka till – kommer att se att kvinnor behöver extra insatser och att kvinnor många gånger har en svårare situation än män.

Anf. 39 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jodå, så kan det mycket väl vara. Absolut! Men var sak har sin tid. För närvarande har Europeiska unionens diplomati koncentrerats på att stoppa ett krig och på att åstadkomma ett ryskt tillbakadragande. Det är det som också Sverige bidragit till, liksom till att resa centrala folkrättsliga frågeställningar.

Det finns många andra frågor, såsom 1325 och det som Kent Härstedt tog upp när det gäller långsiktiga saker. Dem kommer vi också att ta tag i vad det lider. Även politiken måste ha sina prioriteringar, och om det är krig är prioriteringen den att stoppa kriget och skapa förutsättningar för fred. Det ber jag nog inte om ursäkt för.

Anf. 40 HANS WALLMARK (m):

Herr talman! Jag vill börja med ett konstaterande. När regeringen nu återrapporterar till Sveriges riksdag kan man av denna timme av diskussion, kommentarer och frågor dra en slutsats, nämligen att det finns – möjligtvis med något undantag – stor uppslutning bakom regeringens hållning i den konflikt, den kraftmätning, som pågår. Det måste väl vara en styrka för utrikesministern och regeringen att veta att riksdagen på detta sätt tydligt delar regeringens uppfattning om var skuld och ansvar i denna kraftmätning ligger.

Jag skulle vilja återkomma till ett tema som delvis berörts under denna timme. Det gäller energivapnet, energileveranserna. Storbritanniens premiärminister Gordon Brown varnade för någon dag sedan för Storbritanniens beroende av gasleveranser från Ryssland. Utrikesministern nämnde att man kan notera en sänkt tröskel för våld; jag tror att det var den formuleringen han använde.

Min fråga till utrikesministern är om man, utöver att man kan se en sänkt tröskel för militärt våld, kan se att Ryssland nu börjar uppvisa en sänkt tröskel även för andra interventioner. Är man exempelvis beredd

att använda energileveranser som vapen, som politisk påtryckning, eller IT-attacker, som nämndes av Mats Johansson tidigare, alltså det som Estland för ett år sedan råkade ut för i samband med soldatmumentin-cidenten? Det finns rapporter om att det förekommit IT-attacker riktade mot Georgien under de strider som varit de senaste veckorna.

Det finns alltså en sänkt tröskel för våld, men gäller det även andra instrument i den ryska säkerhetspolitiken, såsom energileveranser och IT-attacker?

Anf. 41 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Utan att specifikt diskutera Ryssland – vilket vi också kan göra – vill jag säga att när vi tittar på framtida hot mot vår säkerhet, eller på utmaningar och konflikter, måste vi konstatera att konflikter numera har en mer mångskiftande karaktär. Vi har anledning att vara mer observanta när det gäller frågor om energisäkerhet av olika slag. Detta handlar huvudsakligen om gas och är inte något avgörande problem från svensk utgångspunkt, men jag vet att man i andra länder för en betydande diskussion om det.

Som jag var inne på tidigare ska man ha klart för sig att detta från rysk sida är ett något tveeggat vapen eftersom de också måste tjäna pengar. Ett land måste även ha en del inkomster, och detta är vad de säljer. De kan alltså inte äventyra kundrelationerna hur mycket som helst. De har redan drabbats rätt kraftigt av det som de gjorde för något år sedan, mitt i nyårshelgen för att vara exakt, när de i en priskonflikt som hade politiska övertoner ströp leveranserna till Ukraina och därmed även råkade strypa leveranserna till Centraleuropa. Det finns ingen gasrelation som inte har påverkats av vad man gjorde då, och så är det nu också.

Vi har också IT-frågorna. Det finns en risk för cyberkrigföring som vi absolut icke ska negligera. Det vi har sett i form av Estland och Georgien är den amatörmässiga ytan på någonting som är mycket mer kapabelt farligt och där det finns stora makter som investerar mycket stora resurser i både defensiva och offensiva satsningar när det gäller olika typer av cyberkonflikter.

Om vi har tagit detta på tillräckligt allvar i vår egen säkerhetspolitiska planering är inte min sak att diskutera just nu, men vi måste ha med det när vi tänker på framtidens utmaningar. Det handlar inte bara om Ryssland, utan om många andra också.

Anf. 42 HANS WALLMARK (m):

Herr talman! Får jag inledningsvis säga att jag tycker att regeringens linje är riktig: att vi är balanserade men inte naiva, det vill säga att vi ser problem där de kan uppstå.

När det gäller energileveranser är det naturligtvis möjligt att om man inte säljer till den ena kan man alltid sälja till den andra och därmed få pengar. Man kan alltså använda energileveranser som ett vapen – man kan stoppa leveranserna till en kund för att i stället försörja en annan kund. Det finns, enligt en del som har räknat på det, diskrepanser mellan vad Ryssland som land har offererat andra länder vad gäller gasleveranser och kapaciteten och möjligheten att producera detta.

Min fråga när det gäller synen på energileveranser som vapen och cyberattacker är om det sker någon särskild samordning i vårt närområde.

Här finns länder som har drabbats av det, till exempel Estland. Har vi något extra samarbete eller några intensifierade kontakter med de tre baltiska republikerna och Polen när det gäller energivapnet? De torde vara mer intresserade än en del andra av de 27 EU-staterna av denna problematik.

Anf. 43 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag har två kommentarer till detta. Det ena är att man inte ska överdriva det här när det gäller olja och gas. Bara för att göra en illustration till resonemanget: Premiärminister Putin hade ett uttalande häromdagen där han sade att om européerna är motsträviga kan vi bygga en pipeline och sälja vår olja till Kina. Det kan de. Det är fullt möjligt, och på lång sikt bör de göra det i alla fall. Det kostar en förfärlig massa pengar och tar en förfärlig massa tid, men det är fullt möjligt.

Påverkar detta den europeiska säkerheten negativt? Nej – för det innebär att Kina köper mindre olja på världsmarknaden. Det är den totala tillgången på olja på världsmarknaden respektive tillgång och efterfrågan i stort som avgör det hela. Om de väljer att låta en pipeline gå till Japan eller till någon annan är i det stora perspektivet tämligen irrelevant när det gäller den typen av kvantiteter eller den typen av varor. Gas ter sig något annorlunda på grund av pipelinesystemet, men även det förändras långsamt genom att LNG-komponenten i den internationella gashandeln blir större.

När det gäller vårt eget närområde handlar det framför allt om elsidan. Det sitter en relativt nybliven generaldirektör och före detta riksdagsledamot där uppe på läktaren som skulle kunna berätta mer om detta. Där är vi på väg in i en besvärlig situation såtillvida att den sista reaktorn i Ignalinakraftverket i Litauen kommer att stängas ned. Det innebär att de baltiska länderna som en del av det gamla sovjetiska kraftnätet – inte vårt kraftnät; vi har ju ett integrerat sådant i Norden – hamnar i en försörjningssituation som är besvärlig. Detta kräver att vi bygger olika typer av överföringsledningar. Det finns en sådan mellan Finland och Estland som inte klarar så mycket, och en sådan diskuteras mellan Polen och Litauen vilket är besvärligt. Det pågår också studier vad gäller sådana mellan Sverige och Litauen respektive Lettland för att öka den ömsesidiga försörjningssäkerheten i området.

Det här är stora och dyra saker, och det är inte gjort i en handvändning, men jag kan försäkra er om att det är föremål för många politiska diskussioner mellan verk, myndigheter och främmande regeringar.

Anf. 44 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för all information vi har fått också via svaren på de olika frågorna.

Jag försöker få en helhetsbild av Sveriges och regeringens agerande när det gäller krisen i Kaukasus, och Georgien och Ryssland. Sedan i maj i år är Sverige ordförandeland i Europarådet vars kärnverksamheter och frågor är mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat. 47 länder är med i Europarådet, det vill säga alla länder i Europa utom Vitryssland som inte får vara med. Det betyder att Georgien och Ryssland också är med.

Som utrikesminister är Carl Bildt ordförande i Europarådets ministerkommitté. Redan i maj fanns en lista på vad man skulle prioritera under

sitt ordförandeskap i Europarådet. Där fanns just problematiken i Kaukasus med, men ingen visste då att det skulle smälla till som det gjorde i augusti.

Min fråga är hur utrikesministern har utnyttjat sin position som ordförande i Europarådets ministerkommitté. Hur går diskussionerna? Vad händer? Får det här några konsekvenser eftersom två länder som är med i Europarådet krigar med varandra?

Anf. 45 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Kring detta pågår en ganska betydande dialog, och det kommer att vara ett möte i morgon, tror jag, i Strasbourg i den så kallade ställföreträdarkommittén. Vad som kommer att meddelas då är att jag i egenskap av ordförande i ministerkommittén kommer att kalla till ett informellt ministermöte sista veckan i september, av praktiska skäl i New York. Det verkar lite udda, men i och med att de flesta utrikesministrar är i New York i alla fall i samband med öppnandet av FN:s generalförsamling blir Europarådets ministerkommittémöte i New York. Inför det mötet kommer jag att lägga fram en rapport om situationen, och vi kommer att diskutera slutsatserna.

Det kommer att ske före det möte med den parlamentariska församlingen som inleds den 30 september, om jag inte missminner mig, där bland annat statsminister Fredrik Reinfeldt kommer att framträda inför församlingen den 2 oktober. Jag förväntar mig att denna fråga kommer att dominera den parlamentariska församlingens höstsession. Till bilden ska också läggas att Europarådets ombudsman för mänskliga rättigheter, Thomas Hammarberg – som råkar vara svensk – har varit i området. Vi har haft samråd om detta. Han har varit både i Vladikavkas i Nordossetien och i Tschinvali på den georgiska sidan och kommer att rapportera, också informellt, till ställföreträdarkommittén i morgon.

Det blir alltså en diskussion på ett informellt ministermöte som med all sannolikhet kommer att bereda väg för ett formellt ministermöte senare under hösten, men det är också något beroende på de reaktioner som vi får från den parlamentariska församlingen vid dess möte de första dagarna i oktober.

Anf. 46 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag tolkar svaret som att det inte har hänt någonting än. Men jag hoppas att det kommer att hända något, för jag är personligen väldigt orolig över utvecklingen i Ryssland. Jag har de senaste åren iakttagit Putins agerande, och vare sig han är president eller premiärminister tycker jag att han uppför sig som ett litet barn som testat var gränsen går. Problemet är att han inte är något litet barn utan en person med ganska mycket makt, och när ingen sätter stopp kommer han att fortsätta.

Jag ska citera från en intervju med honom i västerländska medier förra året. Han säger så här: Självklart är jag en absolut äkta demokrat. Men vet ni vad som är problemet? Jag är den ende. Det finns helt enkelt inga fler i världen.

När någon säger så tycker jag att man kan dra vissa konsekvenser, och vi ser vad som händer i Ryssland. Det blir mer slutet och mindre demokratiskt. Ryssland är med i Europarådet som ska stå för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat, men nu är Ryssland på det sluttande planet.

Därför hoppas jag, när de här olika mötena kommer att vara och så länge vi är ordförandeland, att vi försöker få tillbaka Ryssland på banan så att det inte börjar slutta ännu mer.

Anf. 47 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det har självklart också varit vår strävan. Jag har haft en, ännu icke avslutad, kommunikation med president Medvedev mot bakgrund av vad han själv har sagt om rättsstatens betydelse och möjligheten för Ryssland att trots allt ratificera det så kallade protokoll 14 som ju handlar om Europadomstolen för mänskliga rättigheter som nu har en mycket hög arbetsbörda, att vidta ett antal åtgärder som skulle medföra att man kunde få bättre möjligheter för domstolen att fungera på ett rimligt sätt. Där har det tidigare hävdats att den ryska regeringen är för detta, men domaren har inte riktigt velat följa den ryska regeringens linje.

Jag är en person som har den allra största respekt för parlamentariska församlingar, men vi har väl inte riktigt varit alldeles övertygade om den ryske domarens generellt rebelliska inställning till den ryska centralmakten.

Men det är viktigt att få ett avslut i den frågan. Vi har också ett samarbete när det gäller mänskliga rättigheter med Thomas Hammarberg, som har varit där flera gånger och det innan detta inträffade var en viss öppning på ett antal områden som det fanns anledning att notera. Det var från Europarådets sida också ett arbete när det gäller utbildning av domare och rättspersonal som man inte ska överdriva betydelsen av – Ryssland är ett stort land – men som i alla fall har visat vissa effekter.

Det är angeläget att vi ser i vilken utsträckning vi kan fortsätta detta. Vi håller till exempel från svensk utgångspunkt på med viss sådan utbildning i Kina, vilket är ännu mera krävande. Där är situationen ännu värre från dessa utgångspunkter och våra insatser relativt sett ännu mindre. Men vi gör dem i alla fall.

Hur detta kommer att påverkas av den ryska politikens utveckling de senaste veckorna vet jag inte. Låt mig bara nämna att vi får oroande rapporter. I går skedde ett mord på en chef för en politiskt oberoende webbtidning i Ingusjien. Att döma av medierapporter skedde det på ett osedvanligt uppseendeväckande sätt. Han landade med flygplan, togs om hand av polis och sköts i polisbilen. Det är lätt att sätta i förbindelse med de åsikter som han hade gett uttryck för och är dessvärre också lätt att sätta i samband med det faktum att känslorna har kommit i dallring i hela det kaukasiska området på ett sätt som inte är befrämjande för vare sig demokrati eller stabilitet.

Anf. 48 LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för intressant information och beskrivning av mötet. Det var ett möte mellan EU:s regeringschefer och presidenter. Jag vill sälla mig till dem som beklagar att statsministern inte har tyckt att han hade tid att komma till Sveriges riksdag och berätta om mötet med sina kolleger. Det var ju han som var Sveriges ombud. Jag tycker att det hade varit klädsamt om han hade varit här och informerat om sina insatser vid bordet. Men i hans frånvaro tackar jag utrikesministern för att han har ställt upp.

Mötet resulterade inte i några sanktioner mot Ryssland. Det tycker jag är begripligt, förståeligt, kanske till och med bra. Jag hörde statsministern i tv i morse. Han hade berett utrymme för att gå till ett av soffprogrammen, där han beskrev att de helt enkelt inte kom på några sanktioner som kunde verka gentemot Ryssland. Jag tror att det är en rimlig, realistisk och klok insikt. Men om det nu är så att EU inte har några sanktioner som biter mot Ryssland tycker jag att man bör ställa sig frågan om det då var särskilt klokt att ta i så oerhört hårt och skapa sådana förväntningar på åtgärder före mötet när man talade om de här frågorna.

Vi har i dag på morgonen kunnat se i de ryska tidningarna hur man skojar lite om att EU inte hade något att komma med efter alla hotfulla och aggressiva uttalanden. Det stärker mig i uppfattningen att det här kanske inte var så välbetänkt rakt igenom.

Det finns knappast någon i EU-kretsen som har varit så uppskruvad i sitt tonläge som den svenske utrikesministern. Vi har sett hur Carl Bildt har liknat Putins Ryssland vid Hitlers Tyskland i ett speciellt avseende. Nyanserna och sammanhangen faller lätt bort när det vidarebefordras i medierna. Det skapar låsningar, kortslutningar, och jag påstår att det är oerhört kontraproduktivt, kanske till och med omdömeslöst. Jag tror inte att det har tjänat saken.

Ett annat exempel som vi som sitter i riksdagens EU-nämnd och som har fått information inför mötet har kunnat se är hur varje gång Carl Bildt har begärt ordet och talat vid utrikesministermötet efter femdagarskriget i Georgien har ordföranden Kouchner i emotionella ordalag tillrättaviserat den svenske utrikesministern för hans alltför uppskruvade tonläge. Jag tror att vi nu med facit i hand, med morgonens ryska tidningar, kan säga att det var Frankrike som hade rätt snarare än Sverige. Jag beklagar det.

Anf. 49 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Får jag korrigera Leif Pagrotsky på en punkt som han säkert vet om. Det europeiska rådet består av två representanter för varje land, antingen stats- och regeringschefen å den ena sidan eller utrikesministern å den andra. Det är inte ett möte med stats- och regeringscheferna bara. Det är ett möte med stats- och regeringscheferna och utrikesministrarna, och de är likaberättigade. Eller hur? Så är det. Det går bra att läsa traktaten. Kansliet kan stå till tjänst med det.

Utrikesministern är lika mycket Sveriges representant – statsministern är alltid viktigare i och för sig. Jag vill bara göra den korrigeringen.

Det ligger lite i Leif Pagrotskys fråga i grunden om det var rätt av det franska ordförandeskapet att sammankalla ett sådant här extra möte. Ja, det var det. Det är ingen tvekan om det. Vi stödde det beslutet.

Ledde detta till att man skruvade upp tonläget för mycket? Det tycker jag inte alls. Försvaret av folkrätten är viktigt, och tonläget där ska vara skarpt. Jag vet inte om Leif tycker att vi ska ha ett lägre tonläge i de frågorna. Jag tycker det inte. Jag tror att det är viktigt att vi är tydliga och skarpa och att det inte leder till en undfallenhet för dem som tycker annorlunda.

Det innebär också att vi tar strid vad gäller principer. En av de principer som jag har tagit strid för, för övrigt tillsammans med OSSE:s ansvariga för detta – det har inte alltid lett till ovationer på rysk sida – är att när Ryssland säger att de har rätt att intervensera i andra länder för att skydda dem som de har utdelat ryska pass till är det fundamentalt oacceptabelt från folkrättslig synpunkt och stabilitetssynpunkt.

Det är ett argument som vi har sett från 1930-talets Tyskland och 1990-talets Serbien med förödande konsekvenser för europeisk säkerhet och stabilitet. Rider vi inte med stor styrka spärr mot det argumentet öppnar vi flodvägarna för en europeisk instabilitet i framtiden. Det gäller att vara tydlig när det gäller folkrätten och tydlig när det gäller försvaret av de grundläggande principerna för den europeiska säkerheten. Det är en tradition i svensk utrikespolitik som jag absolut inte har något emot att förvalta.

Anf. 50 LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det är ett möte mellan regeringschefer och presidenter. Vid sin sida har de till stöd sin utrikesminister som på det föregående mötet med allmänna rådet har förberett mötet. Där sitter en utrikesminister i stället för till exempel en EU-ambassadör. Det är statsministern som är Sveriges främste representant, Sveriges delegat, på detta möte.

Det hade varit klädsamt om han hade tagit sig tid att komma till Sveriges riksdag och informera om det möte han hade som han, vill jag understryka, på ett förträffligt sätt gjorde på tv i morse. Det var ett mycket bra framträdande, vill jag gärna ta tillfället i akt att säga.

Carl Bildt försöker få det att låta som att jag genom att jag tycker att Carl Bildt har tagit i för hårt och det har varit kontraproduktivt skulle vara mindre intresserad av de mänskliga rättigheterna. Jag vill påstå att rådets ordförande, den franske utrikesministern Kouchner med ett enormt förflutet vad gäller kampen för de mänskliga rättigheterna, har långt mer av detta än både jag och till och med utrikesministern. Han säger att detta är kontraproduktivt, och han tillrättavisar Sveriges utrikesminister för det språkbruk och de argument han använder. Ingen annan ledamot i hela rådet får den typen av knallhårda kommentarer som Sveriges utrikesminister.

Till och med diplomaterna som skriver de här välpolerade protokollen använder ordet att han reagerade emotionellt, och det är inte för att han inte bryr sig om mänskliga rättigheter. Det är för att han bryr sig om att EU ska ha en röst för att kunna påverka utvecklingen på ett effektivt sätt. Han tror att Carl Bildts överord går i motsatt riktning. Jag befarar att han har rätt.

Anf. 51 Utrikesminister CARL BILD (m):

Herr talman! Det här har Leif Pagrotsky fått alldeles om bakfoten, och det har jag förklarat för honom tidigare. Så det finns ingen anledning

att gå vidare i den debatten. Det rörde en diskussion om innehållet i de fem punkterna, ingenting annat, och hur det skulle tolkas efter några nattliga diskussioner. Det är lätt hänt att man får saker och ting om bakfoten. Det kan inträffa när man felläser dokument eller när man felskriver dokument. Så är det.

Anf. 52 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja tacka utrikesministern för väldigt bra och tydlig information i ett väldigt viktigt skede. Som utrikesministern sade här tidigare kommer diskussion och analys att fortsätta och kommer inte att vara klara på ett långt tag vad gäller de här händelserna. Men det ger ändå en fingervisning om att vår omvärldsanalys i Sverige måste uppdateras och skärpas, enligt min mening.

Jag tillhör dem som tycker att mellanfolkliga kontakter och förbindelser är mycket viktiga. Om utrikesministern kan påverka dem tycker jag inte minst att vi ska anslå större ekonomiskt stöd till dessa kontakter. I likhet med Kent Härstedt gläds jag åt de fria journalister och andra som kommer att få en ökad ekonomisk uppmärksamhet från vår sida. Det är mycket bra.

En debatt om Sveriges försvar och beredskap verkar som konsekvens oundviklig och till och med viktig i det här skedet. Enligt min mening kan man inte utesluta en större ekonomisk kostym till försvaret. Nu är försvaret inne i en omställningsperiod, och den ska fullföljas. Det är alltså inte tal om att bara bevara det gamla, men icke förty kan det inte uteslutas.

Min korta och kanske något för direkta fråga är: Håller utrikesministern med om den slutsatsen?

Anf. 53 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det där kan vi föra ett relativt långt resonemang om. Vi befinner oss i en period av omställning av det svenska försvaret. Jag har läst två utvärderingar, oberoende rapporter som har utvärderat olika europeiska försvarsmakter och deras kapacitet i det nya läget. Det svenska försvaret hamnar i bägge dessa rapporter väldigt högt upp när det gäller förmåga att genomföra omställning till nya omständigheter.

Den omställningen är som bekant inte alldeles enkel. Vi går från ett gammaldags mycket stort värnpliktsförsvaret till ett i hög grad professionaliserat insatsförsvaret, vars kvantitet kommer att bli mindre men vars kvantitet – tycker jag när jag har gått igenom en del av planeringssiffrorna – fortfarande är av en sådan karaktär att jag känner mig relativt trygg vad gäller det stöd som försvaret kommer att ge den samlade säkerhetspolitiken.

Vi är inne i ett omvandlingsskede. Jag tror som jag sade att det finns anledning att satsa lite mer på det vi kan få ut av den förstärkta nordiska samverkan. Vi kan göra rationaliseringar som gynnar oss alla. Vi får bättre valuta och mer effekt för skattepengarna. Det kan också i det långa perspektivet finnas operativa aspekter på detta som vi finner vara förenliga och önskvärda från vår allmänna säkerhetspolitiska utgångspunkt.

Detsamma gäller självfallet i det vidare europeiska perspektivet. Där handlar det framför allt om insatsmöjligheterna i ett något vidare geografiskt spektrum. I samband med toppmötet i december kommer vi med all sannolikhet att fatta beslut om förnyade ambitioner vad gäller det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet i Europa. Också detta innebär att vi för våra egna försvarsresurser får bättre möjlighet att få utdelning för de skattepengar som vi satsar. Men detta är en diskussion som Försvarsberedningen och andra i riksdagen i hög grad är inblandade i.

Anf. 54 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Det är klart att det är en mycket komplicerad fråga. Som riksdagsledamot och som en av den svenska frivilligörelsens ca 650 000 medlemmar är jag en av många som är ganska oroliga för att man inte i tillräckligt stor utsträckning tar hänsyn till att de här förändringarna sker. Men jag känner mig betydligt lugnare efter den här informationen.

Herr talman! Jag har bara en liten fråga till. Men den är egentligen inte liten. Den har berörts tidigare här av flera talare. Jag skulle bara vilja tala om för utrikesministern att jag som ordförande för Sveriges lottakårer före valet lämnade en budkavle till samtliga partiledare i Sveriges riksdag som också samtliga tog emot. Den gällde resolution 1325 och dess vikt. Jag vet att Carl Bildt delar den bedömningen i alla delar och står bakom kraven.

I det här skedet är det inte det som man samtalar mest om, som utrikesministern sade. Men glöm inte att det här är otroligt viktiga frågor. Att man ser till att det kommer tillräckligt många kvinnor med i missionen är på ett direkt sätt något som utrikesministern och även försvarsmistern är högst delaktiga i och kan påverka.

Anf. 55 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag håller med om detta, och det engagemang som finns inom frivilligörelsen betyder mycket för att detta ska vara möjligt att åstadkomma.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 29 augusti

2007/08:844 Framtidens skolpolitik

av *Maryam Yazdanfar* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 september.

3 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 29 augusti

2007/08:1596 Religiösa minoriteters fri- och rättigheter i Azerbajdzjan

av *Mikael Oscarsson* (kd)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1597 Avsaknad av kommunal påverkan på elnätsavgifter i landets kommuner

av *Malin Löfsjögård* (m)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1598 Avdragsgill friskvård

av *Dan Kihlström* (kd)
till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:1599 Bristande konkurrens inom livsmedelsbranschen

av *Bengt-Anders Johansson* (m)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1600 Tullverkets nyanställningsbehov för punktskattekontroll

av *Laila Bjurling* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:1601 Tvångs- och barnäktenskap

av *Finn Bengtsson* (m)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

den 1 september

2007/08:1602 Förintelsen

av *Berit Högman* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:1603 Anslag till kvinnojourer

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2007/08:1604 Waldorfläro- och lärutbildningen

av *Mats Gerdau* (m)
till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2007/08:1605 Göteborg Wind Orchestra

av *Gunilla Carlsson* i Hisings Backa (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:1606 Abort som en mänsklig rättighet

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 september.

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 29 augusti

2007/08:1556 Bisyssla och deltidssjukersättning

av *Christer Engelhardt* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:1557 PKU-registret

av *Elina Linna* (v)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

den 1 september

2007/08:1558 Uppgifter om rysk kärnvapenupprustning i Östersjön

av *Carl B Hamilton* (fp)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:1559 Utbildning av döva vid Teaterhögskolan

av *Siv Holma* (v)

till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2007/08:1561 Stöd till god samhällsstyrning i Afrika

av *Birgitta Ohlsson* (fp)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 september.

5 § Kammaren åtskildes kl. 12.34.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Information från regeringen om konflikten mellan

Georgien och Ryssland	1
Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	1
Anf. 2 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	3
Anf. 3 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	4
Anf. 4 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	4
Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	4
Anf. 6 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m)	5
Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	5
Anf. 8 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m)	6
Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	6
Anf. 10 ROGER TIEFENSEE (c).....	6
Anf. 11 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	7
Anf. 12 ROGER TIEFENSEE (c).....	7
Anf. 13 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	7
Anf. 14 CARL B HAMILTON (fp).....	8
Anf. 15 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	8
Anf. 16 CARL B HAMILTON (fp).....	9
Anf. 17 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	9
Anf. 18 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd).....	10
Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	10
Anf. 20 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd).....	11
Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	11
Anf. 22 GUNILLA WAHLÉN (v).....	12
Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	12
Anf. 24 GUNILLA WAHLÉN (v).....	13
Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	13
Anf. 26 PETER ERIKSSON (mp).....	14
Anf. 27 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	15
Anf. 28 MATS JOHANSSON (m).....	15
Anf. 29 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	15
Anf. 30 MATS JOHANSSON (m).....	16
Anf. 31 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	16
Anf. 32 KENT HÄRSTEDT (s).....	16
Anf. 33 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	17
Anf. 34 KENT HÄRSTEDT (s).....	17
Anf. 35 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	18
Anf. 36 CARINA HÄGG (s).....	18
Anf. 37 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	18
Anf. 38 CARINA HÄGG (s).....	19
Anf. 39 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	19
Anf. 40 HANS WALLMARK (m).....	19
Anf. 41 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	20
Anf. 42 HANS WALLMARK (m).....	20
Anf. 43 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	21
Anf. 44 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	21

Anf. 45	Utrikesminister CARL BILDT (m)	22	Prot. 2007/08:139
Anf. 46	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	22	2 september
Anf. 47	Utrikesminister CARL BILDT (m)	23	<hr/>
Anf. 48	LEIF PAGROTSKY (s)	24	
Anf. 49	Utrikesminister CARL BILDT (m)	24	
Anf. 50	LEIF PAGROTSKY (s)	25	
Anf. 51	Utrikesminister CARL BILDT (m)	25	
Anf. 52	EVA FLYBORG (fp)	26	
Anf. 53	Utrikesminister CARL BILDT (m)	26	
Anf. 54	EVA FLYBORG (fp)	27	
Anf. 55	Utrikesminister CARL BILDT (m)	27	
2 §	Anmälan om interpellation	27	
3 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	28	
4 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	29	
5 §	Kammaren åtskildes kl. 12.34.....	29	